Utrikesutskottet

Statsrådets utredning: konventionen om kärnvapenförbud

Till statsrådet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets utredning: konventionen om kärnvapenförbud (USP 20/2017 rd): Ärendet har inkommit till riksdagen.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- biträdande avdelningschef Timo Kantola, utrikesministeriet
- utrikesråd Jarmo Viinanen, utrikesministeriet
- professor Jarna Petman, Helsingfors universitet
- professor emeritus, fredsforskningsinstitutet TAPRI Unto Vesa, Tammerfors universitet
- docent Kati Juva, ICAN Finland.
- juridisk rådgivare Jani Leino, Finlands Röda Kors.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utrikesutskottet fick den 13 november 2017 en USP-utredning om konventionen om kärnvapenförbud (*Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, TPNW*) och har utifrån den och anknytande sakkunnigyttranden behandlat konventionen och Finlands handlingslinje i frågan.

Utrikesutskottet framhåller att kärnvapnen utgör ett allvarligt hot mot mänskligheten. Det är därför angeläget att stödja avtal och strategier som befrämjar kärnvapennedrustningen och slutligen leder till att världen helt befrias från kärnvapen.

Konventionen om kärnvapenförbud utgör enligt utskottet i sig inte ett hot mot icke-spridningsfördraget (*Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, NPT*) eller det fullständiga provstoppsavtalet (*Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty, CTBT*) eller mot de internationella förpliktelser som följer med dem. Snarare stöder och kompletterar konventionen de andra avtalen och förpliktelserna. Den här grundläggande principen finns också inskriven i ingressen till konventionen. Där bekräftas att icke-spridningsfördraget och det fullständiga provstoppsavtalet och

det system som upprättats genom dem utgör hörnstenar för kärnvapennedrustningen och icke-spridningen av kärnvapen och har en avgörande roll för internationell fred och säkerhet.

När det gäller icke-spridningsfördraget bör det enligt utskottet noteras att det inte på länge har bidragit till några betydande framsteg. Det är sannolikt ett av de främsta skälen till att majoriteten av staterna i världen anslöt sig till förhandlingarna om en konvention om kärnvapenförbud och till att förhandlingsprocessen kunde slutföras överraskande snabbt. Konventionen godkändes av 122 stater och undertecknades av 58 stater. Tio stater har ratificerat konventionen. Utskottet tror att det faktum att det internationella samfundet lyckats nå en överenskommelse kan leda till förändrade förväntningar, omprioriteringar och utsikter också i stater som stannade utanför konventionen.

Exempelvis Genèvekonventionen, som kom till i efterdyningarna av första världskriget 1925, och Ottawafördraget om förbud mot minor 1996 kan anses utgöra exempel på en sådan utveckling.

I det ljuset är det enligt utskottet viktigt att Finland fortsätter analysera innehållet i konventionen om kärnvapenförbud och jämföra det med andra centrala initiativ på området. Finland bör också aktivt följa hur ikraftsättandet av konventionen framskrider.

Utskottet konstaterar också att Finland och Sverige valt olika infallsvinkel till konventionen om kärnvapenförbud. Sverige har varit öppnare och mer benäget att granska också konventionen som en del av insatserna för att minska antalet kärnvapen och förhindra spridning av dem. Finland har å sin sida betonat icke-spridningsfördragets (NPT) betydelse. Sverige deltog i förhandlingarna om konventionen och röstade för den, men har likväl inte undertecknat den. Landets regering utreder som bäst de politiska och juridiska verkningarna av ett undertecknande. Utredningen ska vara klar den 31 oktober 2018. Enligt utrikesutskottets uppfattning skulle ett samarbete med Sverige i kärnvapenfrågor stärka det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet över lag.

De nämnda synpunkterna måste enligt utskottet beaktas i de finländska bidragen till att minska antalet kärnvapen och till slut få till stånd ett fullständigt förbud. Utskottet förutsätter att det får regelbundna rapporter om hur ikraftsättandet av konventionen om kärnvapenförbud framskrider. Det kan exempelvis ske i samband med den årliga lägesöversikten över nedrustning.

UTSKOTTETS UTLÅTANDE

Utrikesutskottet anför

att statsrådet bör beakta det som sägs ovan.

Utlåtande

Helsingfors 6.6.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Matti Vanhanen cent
vice ordförande Pertti Salolainen saml
medlem Sirkka-Liisa Anttila cent
medlem Paavo Arhinmäki vänst
medlem Simon Elo blå
medlem Tiina Elovaara blå
medlem Pekka Haavisto gröna
medlem Seppo Kääriäinen cent
medlem Aila Paloniemi cent
medlem Antti Rinne sd
medlem Mikko Savola cent
medlem Lenita Toivakka saml
medlem Jutta Urpilainen sd
medlem Stefan Wallin sv
medlem Ben Zyskowicz saml
ersättare Ilkka Kanerva saml.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.